

Elevpaneler för longitudinella studier 2007

UF0501

Innehåll

0	Allmänna uppgifter	2
0.1	Ämnesområde	2
0.2	Statistikområde	2
0.3	SOS-klassificering	2
0.4	Statistikansvarig	2
0.5	Statistikproducent	2
0.6	Uppgiftsskyldighet	2
0.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
0.8	Gallringsföreskrifter	3
0.9	EU-reglering	3
0.10	Syfte och historik	3
0.11	Statistikanvändning	4
0.12	Uppläggning och genomförande	4
0.13	Internationell rapportering	4
0.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
1	Översikt	5
1.1	Observationsstorheter	5
1.2	Statistiska målstorheter	5
1.3	Utfloeden: statistik och mikrodata	5
1.4	Dokumentation och metadata	5
2	Uppgiftsinsamling	6
2.1	Ram och ramförfarande	6
2.2	Urvalsförfarande	6
2.3	Mätinstrument	7
2.4	Insamlingsförfarande	8
2.5	Databeredning	9
3	Statistisk bearbetning och redovisning	10
3.1	Skattningar: antaganden och beräkningsformler	10
3.2	Redovisningsförfaranden	10
4	Slutliga observationsregister	12
4.1	Produktionsversioner	12
4.2	Arkiveringsversioner	12
4.3	Erfarenheter från senaste undersökningsomgången	12
	Bilagor	13
	Bilaga 1 Instruktioner för uppgiftslämnande	13

0 Allmänna uppgifter

0.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Utbildning och forskning

0.2 Statistikområde

Statistikområde: Befolkningens utbildning

0.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS): Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

0.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Anna Andersson
Telefon: 019-17 62 52
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

0.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostersgatan 23
Kontaktperson: Anna Andersson
Telefon: 019-17 62 52
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

0.6 Uppgiftsskyldighet

För denna undersökning föreligger uppgiftsskyldighet för berörda skolor enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken. Statistiken regleras även av förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Uppgiftslämnandet är dock frivilligt för den enskilda individen. När eleverna i urvalet gick i årskurs 3 våren 2002 informerades alla berörda målsmän om undersökningen. De elever som då eller senare själva eller genom målsman har meddelat SCB att de inte vill delta har undantagits från undersökningen.

0.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

Sekretess gäller för personuppgifterna i registret för *Elevpaneler för longitudinella studier*. Uppgifter som behövs för forsknings- eller statistikändamål får dock efter särskild prövning lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon denne närstående lider skada eller men.

Registret för *Elevpaneler för longitudinella studier* är ett personregister och enligt personuppgiftslagen ska registerutdrag lämnas på begäran.

0.8 Gallringsföreskrifter

Enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99) ska personuppgifter gallras hos de statistikansvariga myndigheterna när uppgifterna inte längre behövs för sitt ändamål. Ändamålet med statistiken över elevpanelerna är longitudinellt och dess syfte kan ännu inte anses vara uppfyllt. Personuppgifterna bevaras hos SCB tills arkiveringsbeslut har upprättats.

0.9 EU-reglering

Undersökningen är inte berörd av någon EU-reglering.

0.10 Syfte och historik

Syftet med statistiken är att beskriva elevströmmar inom skolväsendet. Statistiken ska vara underlag för utvärdering av skolans verksamhet och skolreformer.

Alltsedan år 1980 har SCB samlat in och redovisat uppgifter som beskriver elevers vägar genom utbildningssystemet för olika kohorter. Dessförinnan genomförde Göteborgs universitet under ledning av Kjell Härnqvist liknande undersökningar i den så kallade individualstatistiken som bestod av två urval (födda 1948 respektive 1953) av ca 10 000 elever i årskurs 6 som följdes genom utbildningssystemet och ut i livet.

Arbetet med elevpanelerna i nuvarande form påbörjades i samarbete med pedagogiska institutionen vid Lärarhögskolan i Stockholm. Från och med starten av elevpanel nr 3 flyttades samarbetet åter till pedagogiska institutionen vid Göteborgs universitet. Urvalen till elevpanelerna är gemensamma med urvalen för den pedagogiska forskningen inom projektet "Utvärdering genom uppföljning" (UGU) vid Göteborgs universitets institution för pedagogik och didaktik.

Till och med år 2007 omfattar elevpanelerna 6 kohorter enligt följande:

Panel nr	Urval, år	Urvalsstorlek	Födelseår för flertalet i urvalet
1	1980	10 000	1967
2	1982	9 000	1972
3	1987	4 500	1977
4	1992	8 500	1982
5	1997	9 700	1987
6	2002	10 200	1992

0.11 Statistikanvändning

De viktigaste användarna av statistiken är främst myndigheter med ansvarsområden inom utbildning, Utbildningsdepartementet, forskare inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet, massmedia och allmänheten. Användningen inom den pedagogiska forskningen sker främst inom projektet ”Utvärdering genom uppföljning” (UGU).

0.12 Uppläggning och genomförande

När urvalet till panel 6 togs fram grupperades först Sveriges kommuner utifrån folkmängd och ett urval av kommuner drogs. I dessa kommuner togs sedan ett slumpmässigt urval av rektorsområden fram, vilka totalundersöktes avseende sina ca 10 200 elever i årskurs 3.

Efter detta har SCB genomfört årliga enkäter till de berörda skolorna för att kartlägga de utvalda elevernas skolsituation, eventuell förekomst av pedagogiskt stöd, ämnesval m.m. För elever som bytt skola ställs motsvarande frågor till den nya skolan. Skolenkäterna fortgår under hela grundskoletiden. Enkätfrågorna för 2007 ställdes när majoriteten av eleverna gick i årskurs 8.

Under hösten 2007 och in på våren 2008 genomförs även en kompletterande insamling av ämnesbetyg från vårterminen i årskurs 8 för eleverna i panel 6. Dessa uppgifter ingår ej i den publicerade statistiken, men finns i registret och är därmed tillgängliga för forskning och analys.

0.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering görs.

0.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga förändringar är planerade för kommande undersökningar

1 Översikt

1.1 Observationsstorheter

Undersökningsobjektet är elever som gick i årskurs 3 då panelen startades våren 2002. Egenskaper som mäts är relaterade till skolgången med bakgrundsvariabler som kön, ålder och inrikes/utrikes född. Se vidare i avsnitt 2.3 *Mätinstrument* för detaljer om insamlingsvariablerna.

1.2 Statistiska målstorheter

Objektgrupp		Variabel	Mått
Population	Indelning i redovisningsgrupper		
Elever som gick i grundskolans årskurs 3 våren 2002	Kön	Åldersblandad undervisningsgrupp	Antal
	Ålder	Pedagogiskt stöd	Andel
	Födelselandsgrupp (Sverige, annat land)	Förekomst av åtgärdsprogram för pedagogiskt stöd	
	Årskurs	Modersmålsundervisning	
		Svenska som andraspråk	

1.3 Utflöden: statistik och mikrodata

Ett slutligt observationsregister skapas där samtliga personer i urvalet har en post. Registret innehåller insamlade svar, bakgrundsdata, betygsuppgifter, urvalsvikter och hjälpvariabler. Se vidare i avsnitt 4.1 *Produktionsvariabler* för en detaljerad beskrivning av registret.

Utifrån det slutliga observationsregistret skapas tabeller, diagram och analysrapporter. Uppgifterna publiceras med 95-procentiga konfidenstervall.

1.4 Dokumentation och metadata

Statistiken är dokumenterad enligt SCB:s dokumentationssystem. Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i innevarande dokument, *Dokumentation av statistiken* (SCBDOK). Statistikens kvalitet beskrivs i *Beskrivning av statistiken* (BaS). Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata* (MetaPlus). Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/UF0501.

2 Uppgiftsinsamling

2.1 Ram och ramförfarande

Målpopulationen är elever som gick i årskurs 3 då panelen startades våren 2002. Vårterminen 2007 går majoriten av dessa elever i årskurs 8.

Urvalsramen består av SCB:s register över skolor. Urvalet togs dock fram i flera steg, där ett urval först gjordes utifrån Sveriges kommuner. Från de utvalda kommunerna togs sedan ett slumpmässigt urval av rektorsområden fram, vilka ombads skicka in klasslistor över samtliga elever i årskurs 3.

Utifrån klasslistorna totalundersöktes sedan rektorsområdena avseende de rapporterade eleverna i årskurs 3. Risken för täckningsfel orsakade av brister i ramens aktualitet eliminerades genom att det slutliga elevurvalet i samband med den första uppgiftsinsamlingen 2002 bestämdes utifrån SCB:s elevregister för de utvalda skolorna.

Inför varje insamlingsomgång görs även en kontroll gentemot SCB:s register över totalbefolkningen (RTB) och individer som t.ex. avlidit hanteras som övertäckning. Så har även skett i de fall uppgift under insamlingens gång lämnats om att en individ i urvalet t.ex. gått över till särskola. Fram till och med år 2007 hade 110 st. individer utgått från insamlingarna på grund av sådana skäl.

2.2 Urvalsförfarande

Urvalet till 2007 års undersökningsomgång i panel 6 gjordes inför starten av panelen 2002 och bestod av ett stratifierat 2-steps klusterurval. Målstorleken för urvalet bestämdes till ca 10 000 elever. I det första steget grupperades Sveriges kommuner utifrån folkmängd i olika strata, från vilka ett urval av 35 kommuner drogs. I dessa kommuner togs sedan ett slumpmässigt urval av totalt 227 st. rektorsområden fram. De utvalda rektorsområden ombads skicka in klasslistor över samtliga elever i årskurs 3 och i maj 2002 hämtades övriga uppgifter in via en särskild blankett till rektorsområdena, vilka totalundersöktes avseende sina elever i årskurs 3. Elever som invandrat efter årskurs 3 är inte representerade i urvalet.

Resultatet av urvalsdragningen framgår av nedanstående översiktstabell.

Kommun	Kod	Antal	Urval	Elever i urval totalt
		RO totalt	RO totalt	
Stockholm	0180	159	14	764
Göteborg	1480	127	10	509
Malmö	1280	53	8	438
Uppsala	0380	55	8	450
Linköping	0580	34	8	492
Västerås	1980	40	10	383
Jönköping	0680	43	10	401

fortsättning

Kommun	Kod	Antal	Urval	Elever i urval totalt
		RO totalt	RO totalt	
Nacka	0182	30	8	370
Kungsbacka	1384	22	8	411
Sundsvall	2281	32	8	348
Södertälje	0181	29	8	402
Haninge	0136	19	8	369
Norrtälje	0188	33	8	254
Örnsköldsvik	2284	13	6	221
Uddevalla	1485	18	8	327
Nyköping	0480	27	7	279
Partille	1402	11	7	309
Upplands-Väsby	0114	10	6	342
Lidköping	1494	14	7	216
Enköping	0381	14	7	270
Sandviken	2181	17	7	210
Staffanstorps	1230	9	5	226
Stenungsund	1415	3	3	359
Håbo	0305	5	3	183
Tierp	0360	4	4	290
Lomma	1262	7	4	137
Hammarö	1761	6	4	200
Forshaga	1763	4	4	169
Säter	2082	5	3	56
Ånge	2260	4	4	160
Rättvik	2031	5	5	150
Hofors	2104	5	5	151
Åre	2321	7	7	134
Vännäs	2460	4	4	131
Arjeplog	2506	1	1	42
Totalt		869	227	10153

2.3 Mätinstrument

Insamlingen sker via internet där en webbenkät fylls i av respektive skola i slutet av vårterminen. För majoriteten av eleverna avser uppgifterna för årgång 2007 årskurs 8.

I formuläret förtrycks elevernas namn och personnummer, vilket gör att det framgår för vilka elever som uppgifterna ska fyllas i. I bilaga 1 redovisas instruktionerna för uppgiftslämnandet.

Nedan redovisas vilka uppgifter som ska anges i webbenkäten och vilka alla avser vårterminen 2007.

- Kontaktuppgifter för den som fyller i formuläret (*skickas till rektor men denne kan delegera*)
- Elevens namn (*förtryckt*)
- Personnummer (*förtryckt*)
- Klassbeteckning innevarande år
- Tillhör åldersblandad undervisningsgrupp
- Modersmålsundervisning
- Undervisning i svenska som andraspråk
- Stöd i form av åtgärdsprogram (*enligt grundskoleförordningen, kapitel 5*)
- Stöd i form av anpassad studiegång (*enligt Skollagen, 3 kap. 12§*)
- Stöd i form av särskild undervisningsgrupp (*enligt grundskoleförordningen, kapitel 5*)
- Stöd i form av specialundervisning på annat sätt (*enligt grundskoleförordningen, kapitel 5*)

Om eleven inte längre finns i skolan eller kommer byta skola inför skolåret 2007/08 efterfrågas även följande uppgifter.

- Flyttidpunkt (datum)
- Ny skolas namn
- Ny skolkommun

Utöver detta samlas ämnesbetyg avseende vårterminen 2007 in under senare delen av hösten 2007, samt under tidig vår 2008. Detta sker i en separat insamling, men bör ses som ett komplement till övriga insamlade uppgifter avseende vårterminen 2007.

2.4 Insamlingsförfarande

Inför den första kontakten för en ny panel sänds informationsbrev till berörda skolor och till målsmän till samtliga elever. Insamlingen sker med hjälp av elektroniska formulär på SCB:s webbplats. Se avsnitt 2.3 *Mätinstrument*.

Varje vår fram till att majoriteten av eleverna förväntas ha gått ut årskurs 9 skickas sedan inloggningsuppgifter med brev ut till skolans rektor. Skolan ombeds redovisa uppgifter om undervisningssituationen för de utvalda elever som enligt tidigare lämnade uppgifter finns på den skola som fått brevet. Om någon utvald elev inte längre finns kvar på skolan ombeds skolan att ange om eleven bytt skola och i så fall till vilken skola eller kommun. För elever som bytt skola före vårterminens början samlar SCB in uppgifter om undervisningssituationen från den nya skolan via telefonintervju.

2.5 Databeredning

SCB kontrollerar inkomna uppgifter och i de fall ofullständiga uppgifter har lämnats återkontakts uppgiftslämnaren. Bortfall respektive övertäckning kodas utifrån information från uppgiftslämnare eller SCB:s *Registret över totalbefolkningen (RTB)*.

Variablerna kön och födelseland hämtades från RTB i samband med att panelen startas. Variabeln årskurs läggs på efter varje insamling och avser då den årskurs majoriteten av eleverna antas befinna sig i utifrån att de fanns i årskurs 3 läsåret 2001/02.

Efter dessa bearbetningar anses registret vara färdigt för framställandet av statistik.

3 Statistisk bearbetning och redovisning

3.1 Skattningar: antaganden och beräkningsformler

De vanligaste statistiska måtten i denna undersökning är totaler och medelvärden. Vikter har beräknats så att resultat kan redovisas för hela populationen och inte bara för de svarande. Vikterna kompenserar för objektsbortfallet men inte för det partiella bortfallet. Om vikterna inte används så kan resultaten bli helt missvisande, speciellt som olika urvalspersoner haft olika sannolikhet att komma med i urvalet.

Vikterna i denna undersökning kan beskrivas med formeln

$$w_k = d_k v_k$$

där w_k = den totala vikten för elev k

d_k = designvikt

v_k = vikt som kompenserar för bortfall

Designvikten genereras från urvalet. Designvikten för elev k är densamma som rektorsområdets (det rektorsområde eleven tillhörde vid urvalstillfället) designvikt och kan beskrivas med formeln:

$$d_k = \frac{N_{lh} * N_i}{n_{lh} n_i}$$

där N_{lh} = antal kommuner i urvalsramen, stratum h

n_{lh} = antal kommuner i urvalet, stratum h

N_i = antal rektorsområden, kommun i

n_i = antal rektorsområden i urvalet, kommun i

Kompensation för bortfall görs med vikten

$$v_k = \frac{\sum_s x_j}{\sum_r x_j}$$

där $\sum_s x_j$ = antal elever i urvalet (exklusive övertäckning), rektorsområde j

$\sum_r x_j$ = antal svarande elever, rektorsområde j

För beräkning av skattningen av totaler används följande formel:

$$\hat{Y} = \sum_r w_k y_k$$

där w_k = den totala vikten för elev k

y_k = variabelvärde för elev k

summering sker av de svarande eleverna (r)

Och för beräkning av skattningen av medelvärden används följande formel:

$$\hat{\bar{Y}} = \frac{\sum_r w_k y_k}{\sum_r w_k}$$

Kompensation för övertäckning görs genom antagandet att övertäckningen i hela urvalsramen är lika stor som den observerade övertäckningen bland svarande elever. Ingen kompensation för undertäckning görs.

3.2 Redovisningsförfaranden

Tabeller och diagram redovisas på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0501. Där finns färdigskapade (fasta) tabeller men det finns även möjlighet att skapa egna tabeller från *Statistikdatabasen (SSD)*. På webbplatsen finns även rapporter som antingen publiceras som bok eller som s.k. *Statistiska meddelanden (SM)*. Sedan 2004 har SCB dock inte publicerat några tryckta publikationer för denna statistik.

4 Slutliga observationsregister

4.1 Produktionsversioner

I det här dokumentet (SCBDOK) har framtagningen av nedanstående slutliga observationsregister beskrivits.

Register	Elevpaneler
Registervariant	Elevpanel 6
Registerversion	Vårterminen 2007

Fortsatt dokumentation, av registrens detaljerade innehåll, finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen hittar du här: <https://www.h2.scb.se/metadata>. Klicka dig fram med hjälp av namnen på Register, Registervariant och Registerversion som är angivna i ovanstående tabell.

4.2 Arkiveringsversioner

Ej aktuellt ännu, se avsnitt 0.8 *Gallringsföreskrifter*.

4.3 Erfarenheter från senaste undersökningsomgången

Undersökningen har genomförts i många år och är inarbetad. Inga speciella erfarenheter från senaste undersökningsomgången finns att notera.

Bilagor

Bilaga 1 Instruktioner för uppgiftslämnande

Webbadress: www.insamling.scb.se

Användarid: XXX

Lösenord: XXX

Skolid
Skolans namn

Instruktioner – Uppföljningsundersökning vårterminen 2007

Formulär

Logga in

Uppgifterna lämnas via Internet på ovan angiven webbadress. Använd *Användarid* och *Lösenord* enligt ovan för att logga in. Kontakta oss om du saknar tillgång till Internet.

Sista dag för insändning av uppgifterna är 15 juni.

Ange dina kontaktuppgifter

När du loggat in ombeds du att lämna dina kontaktuppgifter. För att komma vidare till enkäten måste kontaktuppgifter anges.

Fyll i webbformuläret

När du fyller i webbformuläret behöver du inte bli klar på en gång. Du kan när som helst spara uppgifterna, logga ut och fortsätta vid ett senare tillfälle.

- Klassbeteckning årskurs 8. Fyll i klassbeteckning för årskurs 8.
- Åldersblandad undervisningsgrupp. Markera om eleven gått i en åldersblandad undervisningsgrupp.
- Modersmålsundervisning, svenska som andraspråk. Markera om eleven haft modersmålsundervisning och/eller svenska som andraspråk.
- Pedagogiskt stöd. Förekomst av åtgärdsprogram respektive stöd i form av "Anpassad studiegång", "Särskild undervisningsgrupp" och "Specialundervisning på annat sätt" markeras i respektive kodruta. Mer information om stödinsatser finns grundskoleförordningen kapitel 5.
- Flyttidpunkt, nyskola, ny kommun. Fyll i flyttdatum, nytt skolnamn och ny skolkommun för de elever som inte längre finns i skolan eller som kommer att byta skola inför skolårets 07/08.

Webbadress: www.insamling.scb.se

Användarid: XXX

Lösenord: XXX

Skicka uppgifterna till SCB

När alla uppgifter är ifyllda och eventuella automatiska kontroller är åtgärdade eller kommenterade skickar du uppgifterna till SCB genom att klicka på:

 [Skicka till SCB](#) (längst ner till höger i blanketten)

Kontakta oss gärna

För frågor om undersökningen:

Gunnel Ahlgren

019-17 60 04

För tekniska frågor:

Per Andreasson

019-17 62 19